

ЦЕНЗУРАТА НАД ВАЗОВИТЕ „ПЕСНИ ЗА МАКЕДОНИЯ“

Вихрен Чернокожев

Има сред 22-томното издание на Вазовите събрани съчинения от 70-те години на миналия век една малка книжка, която свръхидеологизираното ни соцреалистично литературознание десетилетия наред старателно потуляше. Нейното име е „Песни за Македония. 1913–1916“ (Книгоиздателство „Т. Ф. Чипев“, 1916) и то може би обяснява всичко. Изкуствено създаденият от тогавашната Европа-хищница още през 1878 г. след Берлинския конгрес „македонски въпрос“ и в наше време се решаваше както през 30-те години силово – по коминтерновски – с постановления на ЦК на БКП. Чудно ли е тогава, че във вече споменатото издание Вазовите „Песни за Македония“ са старателно цензурирани от страх да не излязат наяве стари вражди и съперничества. Там няма да намерите „Па шта си ти?“, „На Македония“, „На сръбските поети“, „Мъртвите долини в Македония“, „Освободените градове“... Ето как соцреализмът прочиташе и почиташе Вазов. Тук ще припомним едно Вазово обръщение към социалистите:

Ние виждаме рояк проповедници и социални буреносци, които от стълповете на журналите ни говорят с патос за работническият конгрес в Берлин, за разделението на труда и капитала, за еволюцията в политико-економическият бит на Западна Европа, за разни „нравствени задачи“ и „подкладки“, развиват ни теориите на социализма, разгромяват поезията, нещастната габровска фабрика и ръкопещат на пожара ѝ, реформаторствуват, пишат Господ с малко г, садат велики принципи, сеят грандиозни идеи! Господа, сейте гори! По ще бъдете полезни за България, ако отгледахте през живота си пет уврата дъбов лес, отколкото с цяло море заучени фрази, с които тя не знае какво да прави...(в. „Македония“, № 26, 1 юли 1998 г.).

Едва ли има смисъл да изброявам всичките скрити, зачеркнати, Вазови стихотворения. Като това например:

*Скрий, че си българин в най-българския край;
че си потомък Самуилов, на Атонский
Паисий внук; скрий на коя си майка син,
на кой език пей мътний Вардар, синий Дрин,
и езерата, и горите македонски.*

От памтивека Македония е земя на българския дух, „люлка на гиганти и на слава“, нали тъкмо българите от Македония – Паисий Хилендарски, Йо-